

EIFFEL

EIFFEL MŰHELYHÁZ
EIFFEL ART STUDIOS

Daniel Auber

FRA DIAVOLO

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

Tartalom

Alkotók és szereposztás	4
Cselekmény	7
Michel Parouty: A <i>Fra Diavolo</i> ról	9
Vonzó, sármos – de vajon szerethető is? – Beszélgetés Szinetár Miklós rendezővel	14
Neil Cole Arvin: Eugène Scribe és a francia színház	17
A <i>Fra Diavolo</i> Magyarországon	20
Eugène Scribe: <i>Fra Diavolo</i>	22

Contents

Synopsis	26
Michel Parouty: About <i>Fra Diavolo</i>	28
Handsome and charming – but is he loveable? – In conversation with director Miklós Szinetár	32
Neil Cole Arvin: Eugène Scribe and the French Theatre	35
<i>Fra Diavolo</i> in Hungary	36
Eugène Scribe: <i>Fra Diavolo</i>	38

Daniel Auber

FRA DIAVOLO

**Rablóopera három felvonásban, két részben, magyar nyelven,
magyar és angol felirattal**

Bandit opera in three acts, two parts, in Hungarian, with Hungarian and English surtitles

Szövegkönyv *Libretto by Eugène Scribe*

Szentgyörgyi Pál magyar nyelvű fordítását átdolgozta

Pál Szentgyörgyi's Hungarian translation reworked by Szinetár Miklós

Rendező *Director* **Szinetár Miklós**

Társrendező *Co-director* **Harangi Mária**

Díszlettervező *Set designer* **Zöldy Z Gergely**

Jelmeztervező *Costume designer* **Szelei Mónika**

Videótervező *Video designer* **Czeplédi Zsombor**

Angol nyelvű feliratok *English surtitles* **Patrick Mullaney**

Játékmesterek *Artistic assistants* **Harangi Mária, Niklai Judit**

Zenei asszisztensek *Musical assistants* **Jean Klára, Zsoldos Bálint**

Bemutató: 2024. május 11., Eiffel Műhelyház – Bánffy Miklós terem

Premiere: May 11, 2024, Eiffel Art Studios – Miklós Bánffy Stage

Fra Diavolo **Boncsér Gergely / Beeri Benjámín**

Kookburn lord *Lord Cockburn* **Hábetler András**

Pamela *Lady Pamela* **Somogyi Lili Mária / Kiss Diána Ivett**

Lorenzo **Szeleczi Artúr**

Matteo, fogadós *Mathéo, an innkeeper* **Szvétek László**

Zerlina *Zerline* **Fenyvesi Gabriella Rea**

Giacomo, bandita *Giacomo, a bandit* **Kőrösi András**

Beppo, bandita *Beppo, a bandit* **Szerekován János**

Egy paraszt *A peasant* **Tóth-Fejel Dániel József e. h. univ. stud.**

Egy katona *A soldier* **Havas-Horváth László e. h. univ. stud.**

Közreműködik a Magyar Állami Operaház Zenekara, valamint
a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem hallgatói

*Featuring the Hungarian State Opera Orchestra and students of
the Liszt Ferenc Academy of Music*

Karmester *Conductor* **Szennai Kálmán**

Cselekmény

1. felvonás

Terra Piccina kis fogadójába Lorenzo érkezik csapata élén. Katonáival a hírhedt rabló, Fra Diavolo bandáját üldözik. Lorenzo gondterheltségének oka, hogy Matteo, a fogadós nem neki, hanem a dúsgazdag Francescónak szánja lányát, Zerlinát. Hiába esküdtek egymásnak hűséges szerelmet a fiatalok, úgy tűnik, Lorenzónak le kell mondania a lány kezéről.

A fogadóba egy angol befektető, Kookburn lord menekül be a feleségével, Pamelával. Útonállók támadták meg és fosztották ki őket. Az elkövetők – beszámolójuk alapján – nagy valószínűséggel Fra Diavolo emberei lehettek. A Lord busás összeget ajánl fel a bandita és társai kézre kerítőjének.

Pamela, a kikapós Lady figyelmét egy férfi sem kerüli el. A fogadóban menedéket kapva féltékeny férjével teáznak éppen, amikor megérkezik a titokzatos zenerajongó Márki, akivel legutóbbi kalandját élte át egy emlékezetes duetténeklés alkalmával.

A Fra Diavolóról szóló dalt nagy átéléssel adja elő a rangos vendégnek a fogadós és Zerlina, ám különös módon a Márki is bekapcsolódik az énekmondásba – jól ismeri a legendát. A közös éneklést kolduló szerzetesek érkezése szakítja meg, akik szállást kérnek éjszákára. Amint magukra maradnak a Márkival, kiderül, hogy mindhárman álruhás banditák: a Márki nem más, mint a rettegett és hírhedt bandavezér, Fra Diavolo, a két kolduló barát pedig Giacomo és Beppe, a rablóbanda tagjai.

A „Márki” tovább szövi a közte és a Lady közt fejlődő gyengéd szálát, s a romantikus együtt-lét csúcspontján szerelmi zálog gyanánt magához veszi a hölgy nagyjértékű nyakékét. A féltékeny Lord is megjelenik váratlanul, ám a botrány kitörését a katonák és Lorenzo érkezése késlelteti. A sikeres rajtaütés során Fra Diavolo bandájának egy részét kiiktatták, a Lord és a felesége kincseit visszaszerezték, s ezért az angol úr ígéretéhez híven ki is fizeti a felajánlott díjat Lorenzónak. A fiú így méltóvá válik Zerlina kezére, hála anyagi helyzete hirtelen megjavulásának.

2. felvonás

Este a Lord és a Lady lefekvéshez készülődnek. A rablóbanda maradék tagjai az éjszaka leple alatt terveznek újabb zsákmányt szerezni a gazdag utazó pártól. A nagy sietségben Zerlina szobájába szorulnak a gonosztevők, s rejtekből hallgatják–nézik végig a lány esti ágyba készülését. A katonák váratlan visszaérkezése meghiúsítja a rablók tervét, s a Zerlina szobájában rajtakapott „Márki”-nak nincs más választása: titkos éjszakai randevú látzatát keltve használja ki a Lord és Lorenzo féltékenységét saját megmenekülése érdekében.

3. felvonás

Fra Diavolo fejére jócskán megemelt összegű jutalmat tűztek ki. A banditák, hogy megbosszulják a rajtaütés során keletkezett veszteségeiket, továbbra is rablásra készülnek. A helyi, Hűség Kápolnájához szerveződő ünnepség napjának reggelén a városból hazatérő fogadós döbbenettel szembesül az éjszaka történet hatására megváltozott helyzettel: Lorenzo már nem akarja feleségül venni Zerlinát. A katonák újra portyára indulnak, amikor egy ártatlan dalocska révén fény derül az igazságra: éjszaka nemcsak a „Márki”, hanem az álruhás bandatagok is Zerlina szobájában voltak. A zsebükben talált levél leleplezi Fra Diavolo tervét, így a lecsapni készülő bandavezért már lesben várják a törvény képviselői.

Fra Diavolót elfogják az összegyűlt falusiak és a vendégek gyűrűjében – ám ekkor az események nem várt fordulatot vesznek...

Michel Parouty: A *Fra Diavolóról*

1830. Egy új évtized kezdete. Ekkor még szinte elképzelhetetlen, hogy milyen hatással lesz Franciaország művészi és politikai jövőjét illetően. Azonban ez a forradalmak éve lett, közülük az első a polgárkirályság (júliusi monarchia) megalakulását hozta el. A színház világában egy törvényen kívüli bolygatja fel a kedélyeket: Victor Hugo *Hernani* című darabjának bemutatója és az azt követő „balhé” címlapra került, a kritikusok élvezettel tudósítottak róla. Delacroix festménye, a *Dante bárkája* feltűzelte a művészetkedvelők szenvedélyét. És december 5-én a magát egyszerűen „Fiatall Franciaország”-nak nevező zenészek melyik előadásán tapsolt a közönség? Hector Berlioz *Fantasztikus szimfóniáján*, melynek zeneszerzője az egyetlen francia komponista, aki egyértelműen magáénak tudhatja a „romantikus” jelzőt. A zenekart az a François-Antoine Habeneck dirigálta, aki 1828-ban már vezényelte Daniel-François-Esprit Auber (1782-1871) *A portici néma* című operájának bemutatóját a [párizsi] Operában. Az Opéra-Comique pedig Auber már egy újabb bemutatóját is bejelentette *Fra Diavolo* címmel [...]. Azonnal sikert aratott, a század végéig több mint 875-ször adták elő. [...]

Amikor a *Fra Diavolót* bemutatták, Auber távolról sem volt már ismeretlen szerző. [...] Az 1813-ban, a Feydeau Színházban bemutatott *Le séjour militaire* című operáját tekinthetjük hivatalos debütálásának. Ám az általános elismerést csak a *Leicester, avagy a Kenilworth-kastély* 1823-as bemutatója hozta meg számára, illetve a *Kőműves és lakatos* két évvel később. De egyik sem volt fogható *A portici néma* 1828-as diadalútjához, ami a 19. század végéig a francia operajátszás egy pillérévé vált, ami egyúttal jelentős mérföldkő a zenés színház történetében is, hiszen olyan szerzők számára taposta ki az utat, mint Rossini, Halévy és Meyerbeer. Hamarosan azonban Auber maga mögött hagyta a nagy formátumú, látványos és érzelmekkel teli műveket, és visszatért kedvenc műfajához, a vígoperához, amelynek elvárásait ő maga segített megalkotni, és amelyhez 1871-ben bekövetkezett halálához hű is maradt. [...] 1829-ben bemutatta *A menyasszonyt*, egy évvel később pedig a *Fra Diavolót*, ami immár nyolcadik közös munkája volt Eugène Scribe-bel, együttműködésük végül rekord számú művet eredményezett – harmincnyolcat!

Az igazi *Fra Diavolo*, vagyis Michele Pezza kevésbé volt jószívű bandita, inkább a nápolyi seregek könyörtelen ellensége [...]. Szolgálatiért Bourbon Ferdinánd hercegi rangot

adományozott neki, azután viszont Hugo ezredes (később tábornok) – Victor atyja! – seregei elfogták, és minden teketória nélkül felkötötték. Vajon róla mintázta Scribe és Auber a főhőst? Minden bizonnyal, de csak szőrmentén. Társulatukban ugyanis nem volt helye vérszomjas tragédiának és történelmi drámának, az emberek a jókedvű szórakozásért jöttek ide. Scribe *Diavolo testvére*, aki minden, csak nem gonosztevő, mindössze szórakoztatni kíván. Mindent összegezve az alaphelyzet nem túl eredeti, és mindenféle kipróbált színházi trükköt bevet: áruha, személycsere, félreértések, félrevezető megjelenések. Scribe azonban tehetséges, és tökéletesen műveli mesterségét. Tudja, miként vesse be folyamatosan az eszközeit, hogy fenntartsa a nézők érdeklődését, miközben egymásba szövö a cselekményszálakat, csak hogy a végén játszi könnyedséggel tűnő módon oldja fel őket. A történet mozgatórugója a rabló elfogása és személyazonossága. Az alaptörténettel párhuzamosan két másik cselekményszál is keveredik: Zerlina, a terracina-i fogadós lánya és Lorenzo szerelme, utóbbi egy nincstelen, fiatal karabélyos, aki megvethetné lábát, ha megkaphatná a Fra Diavolót elfogásáért járó jutalmat, valamint egy látogatóba érkező angol házaspár megpróbáltatásai, akiknek a pénzére és ékszerére fáj a banda foga. A Salle Favart¹ a családi szórakozás helyszíne volt, így az erkölcsök nem sérülhettek, habár a közönség biztosan izgatottan drukkolt annak, hogy a népszerű rabló megússza a csapdát, amibe a függöny legördültekor éppen beledélt.

Hatalmas siker volt, és hamarosan a feldolgozások sem maradtak el. Közülük a leghíresebb évekig bűvölte el a német és olasz közönséget – még akkor is a *Fra Diavolót* játszották, amikor Franciaországban már feledésbe merült. Maga Auber sem volt az ellen, aki a saját művét akár többször is átdolgozta. Sőt, saját műveiből is kölcsönzött elemeket: 1832-es *Titok* című, sikeres darabjából származik Zerlina kavatínája, ami kissé paradox módon a szerep sikerszáma lett.

Ha friss szemmel nézzük a kottát, és félretesszük a gyakran banálisnak beállított auberi hangszerelésről alkotott nézeteket, rájövünk, hogy a hangszerelés nagyon is kidolgozott. Mint ahogyan az sem igaz, hogy a melódiai kérészéletűek, miközben volt érzéke a motívumokhoz – azokhoz, amiket a nézők akkor is dudorásznak, amikor hazamennek a színházból – és a ritmushoz. Azt is érdemes lenne kutatni, Rossini géniusza milyen hatással volt rá. Ám a divat másképp alakult, és nem foglalkozott a vígopera műfajával egy olyan korban, amikor oly sok fiatal előadóművész próbálta ki magát benne. [...]²

¹ A párizsi Opéra-Comique.

² Michel Parouty, © 1984 A hangfelvétel jogtulajdonosa EMI Music France.

Boncsér Gergely, Somogyi Lili Mária

Vonzó, sármos – de vajon szerethető is?

Beszélgetés Szinetár Miklós rendezővel

Több alkalommal rendezte már a *Fra Diavolót*. Mi ilyen vonzó az Ön számára ebben a műben?

Mozgalmas, látványos operáról van szó, amit mindig is szerettem, nem véletlen, hogy ötöd-ször rendezem 70 éves pályafutásom alatt: először a Gördülő Opera keretében, aztán az Erkel Színházban, amit Genova és a Színművészeti Főiskola követett. Ez a mostani az ötödik *Fra Diavolo*-rendezésem az Eiffel Műhelyházban, ahol a remek OPERA-i szereplők mellett zeneakadémiai tanítványaim is játszanak, ami nagy öröm.

Fontos tudni a műről, hogy több változata létezik. A játékgyománya is háromféle befejezést ismer, én magam is három különböző befejezéssel vittem már színre. A darabban kapcsolat másik alapvetés, hogy mindenképpen komédiáról van szó, amely igényli a sok humoros pillanat kijátszását. Igaz, tartalmaz komolyabb, súlyosabb momentumokat is. Aztán hogy hova kerül a hangsúly, az felfogástól és kortól függ. Azonban mindig kidomborítható a benne rejtőző aktualitás – mindenféle modern jelmezt nélkülözve is. Nálam most egy nem távoli, elképzelt múltban játszódik a darab. Igaz, van egy kerete, amely napjaink világába helyezi az eseményeket.

A *Fra Diavolo* zenéje igen fülbemászó és szerethető, sokan egyenesen operettként fogják fel. Ám annál biztosan komolyabb műről van szó, amit a nehéz énekelt szölamok alátámasztanak. Talán kevesen tudják, hogy Hollywoodban 1933-ban még film is készült az opera nyomán, vagyis a dallamok felhasználásával, amely annyira komolyan vette a mű végletesen komikus jellegét, hogy a két banditát maga Stan és Pan színészpárosa alakította.

Miért magyarul kerül színre a francia nyelvű opera?

Én alapvetően a magyar nyelvű operajátszás híve vagyok, különösen, ha prózai megszólalások is vannak benne, ha jól énekelhető, és a nézők számára is szerethető úgy. A komoly bel canto operákban például nincs nagy jelentősége a szövegnek, így azt jobb eredetiben énekelni. De egy drámai mű esetében, mint a *Carmen*ben – az igazi

dráma magyarul énekelve tud megtörténni. A franciát kevesen értik, és problémás az énekesek számára a kiejtés szempontjából. Biztos vagyok benne, hogy a *Fra Diavolo* itthon inkább magyarul lesz hiteles.

A francia „opéra comique” műfajának megfelelően tehát prózai részek is elhangoznak. A mostani előadásban a prózai párbeszédekben is fellelhető némi változás.

Így van, az eredetiben is vannak prózai megszólalások, ahogyan a daljátékokban, mint *A varázsfuvolában* is. Mivel ez egy romantikus vígopera, több szabadságot ad az előadásnak, és érdemes áldozni az „eredetiségből” a szabad és vidám játékmód oltárán. Nézetem szerint még a remekművek is két táborra oszlanak: eszerint van olyan színház, ahol a közönség partnerként van jelen. És van olyan, a 19. század óta, ahol a közönség csak meglepi a színpadi eseményeket. A *Bohéméletet* vagy például Csehovot nem lehet a közönséget bevonva színre vinni. A *Fra Diavolo* vagy akár Shakespeare esetében azonban a nézőkkel állandó kapcsolatot lehet – sőt kötelező létesíteni. A szereplők itt valóban a nézőknek is kitarulkoznak.

Ki ez a márki figura a műben?

A *Fra Diavolo* valamiféle Don Giovanni-történet, csak éppen vígopera. A magát márkinak kiadó címszereplő ennek megfelelően egy vonzó, sármos, zseniális gazember, aki tehetséges, mindig csábításra kész, és azt sikerrel is teszi. Hogy mi lesz a sorsa, azaz végül elfojják vagy megszökik, az megint csak értelmezés kérdése – ami az én verziómat illeti, maradjon meglepetés egyelőre!

Komédiáról van szó, mégis – ahogyan a Don Giovannival kapcsolatban is – felmerül a kérdés, hogy jó-e a vége.

Becsüljük és csodáljuk ezt a márkit. Az más kérdés, hogy szeretjük-e. Így valóban nagy kérdés, hogy miként értelmezhető a vége – ezt azonban minden nézőnek a saját maga számára kell eldöntenie!

Neil Cole Arvin: Eugène Scribe és a francia színház

[...] Míg semmi szokatlanul mulatságos nincs a *Fra Diavolóban*, a jelenet, amelyben Zerlina, a fogadás lánya lefekvéshez készülődve boldogan énekel, nem tudván, hogy két bandita rejtőzött el a szobájában, nagyon eredeti; az angol úr és felesége szórakoztató butasága pedig sok vidám perc forrása. A valódi Fra Diavollóval szemben az opera hőse nem kegyetlen, ádáz gazember, hanem tisztességes útonálló és úri betyár, úriemberhez méltó viselkedéssel. [...]

Vajon mivel érdemelte ki Scribe saját korában a librettisták között az első helyet? Biztosan nem a költői tehetségével. [...] Nem, Scribe nem volt költő, legalábbis nem a szó szoros értelmében, az Auberral való munka pedig korántsem volt olyan szokványos, mint Quinault és Lully³ sikeres együttműködése. A költészet az operában nélkülözhető. Quinault valóban igazi poéta volt, mégsem emiatt volt felbecsülhetetlen haszna Lully számára, hanem mert nagyon is jól tudta, mi egy szövegíró feladata. Íróként lehet valaki a középszernél is rosszabb, közben pedig sikereket érhet el ebben a nehéz műfajban, ha megvannak azok a tulajdonságai, amelyeket ritkán lehet egyetlen emberben felfedezni. Scribe-re azonban mindezen tulajdonságok maximálisan érvényesültek. Először is képesnek kell lenni elképzelni a zenei helyzeteket, amelyek nem feltétlenül drámai helyzetek. Sarcey⁴ úgy nevezte ezeket: *les scènes à faire*, vagyis olyan jelenetek, amelyeknek benne kell lenniük, és amelyek a költészet nem tud elégségesen kifejezni, csupán a zene. Scribe librettói hemzsegek az ilyesfajta részekről, és részben emiatt lett egyik-másik mestermű.⁵

³ Philippe Quinault (1635–1688) Jean-Baptiste de Lully (1632–1687) zeneszerzőnek több operájához írt librettót.

⁴ Francisque Sarcey (1827–1899) francia újságíró és színműkritikus.

⁵ Neil Cole Arvin, *Eugène Scribe and the French Theatre, 1815 - 1860*, Oxford University Press, London, 1924.

A Fra Diavolo Magyarországon

A *Fra Diavolo*, vagy *A terracinai vendégfogadó* címmel a vígopera bemutatója 1838. szeptember 13-án volt a Nemzeti Színházban, ahol 39 előadást ért meg. Az Operaházban 1909-ben mutatták be először. Az 1959-es, szintén Szinetár Miklós által rendezett előadásról így ír a *Muzsika* egy kritikusja: „[...] A fiatal, nagytehetségű vendégrendező, Szinetár Miklóst többféle veszedelem fenyegette. Mindenekelőtt azonban az, hogy nagyon is elszalad eddigi működési területe gyakorlatától az Erkel Színház falainak szent áhítatú árnyékában. Szerencsésen megkerülte. Megmérte a hagyományokat, a zenei kifejezést szolgáló kötelező és javításra nem szoruló gyakorlatot, de merészen hozzá is adott, boszorkányos ügyességgel töltötte be a légüres tereket. Pazar tálalás helyett inkább a fűszerezése kívánatos módszerével élt. A művészekből vérbeli színészeket faragott, anélkül, hogy hangképzést veszélyeztető helyzetekbe kergette volna őket.”⁶

⁶ Abody Béla, *Fra Diavolo*, Muzsika, 1959.

Eugène Scribe: Fra Diavolo

Részlet a szövegkönyvből

Márki: Ha egy bankár erre jő,
a pénzt, a kincset mind elő!
Ha egy főúr erre tart,
a pénze nála nem marad.
Itt jön a kereskedő:
Mit a vásáron nyertél, add elő, a pénzt gyorsan elő!
Ha utamba jő egy kolduló barát:
„Éhes vagyok, szomjas vagyok!”
– nesze pénz, nesze bor, nesze kenyér, békében menj tovább!
Nézd csak az édes kis lánykát, ahogy reszketve lábamhoz borul:
„Jaj, kedves rabló úr ne bántson engem, jaj, jaj, jaj!
Szegény vagyok, pénzem, aranyam nincsen, jaj, jaj, jaj!
Ijedtségtől eláll a lélegzetem!
Ó, kedves rabló úr, kegyelem!
Pénzem, aranyam nincs nekem,
Ó, kedves rabló úr, kegyelem!”
Szívem meghajol ennyi báj előtt.
Ne félj, ne félj, ne félj én kedvesem.
Szívem megremeg ennyi bajtól,
hát jöjj, csak, jöjj csak, jöjj csak, jöjj, én kedvesem,
mert én a nők szívét elérem, hogyha kell,
de egy árva lányka erényét nem rablom el!

Így élek én, büszke vagyok, míg élek!
És a nagyvilágon senkivel én nem cserélek,
mert a rablók élete szép, mégis, mégis jól eszedbe véd,
hogy csak porszem az emberélet,
és a sors forog, bárhogy nézed, ma jószerencse rád nevet,
de holnap már nem élsz,
mi a halállal szembenézünk, hiszen ki tudja, meddig élünk.
Szerelmet, mámort meg ne vedd, mulass, és légy vidám!

[...]

Hős csapatom élén enyém a hatalom,
falvakat és városokat én megszarcolom,
az óra jár, az élet száll, hát mindig légy vidám!
Ma, még szerencse rád mosolyog, holnap golyó talál.
Az óra jár, az élet száll, az óra lejár,
az idő terád nem vár, az ára lejár,
az idő nem vár, mulass, és mindig légy vidám.
Mulass, és mindig légy vidám, és légy vidám!

*Kamaraváltozat: Szinetár Miklós
(Szentgyörgyi Pál versszövegeinek felhasználásával)*

Synopsis

Act One

At the head of his troops, Lorenzo arrives at the small inn of Terra Piccina. With his soldiers, he is in pursuit of the gang led by the notorious bandit Fra Diavolo. Lorenzo is agitated as Matteo, the innkeeper wants his daughter, Zerline to marry the wealthy Francesco instead of him. Although the young couple have sworn everlasting love to each other, it seems Lorenzo will have to give up on marrying her.

An English investor, Lord Cockburn and his wife, Pamela flee to the inn after getting attacked and robbed by bandits. Based on their accounts, the perpetrators were most likely Fra Diavolo's men. The Lord offers a large sum of money to anyone who captures the bandit and his gang. No man goes unnoticed by Pamela, the flirtatious Lady. Having settled in at the inn, she is having tea with her husband when a mysterious Marquis, a music lover arrives. He was in fact the Lady's latest escapade.

The innkeeper and Zerline give an intense performance of a song about Fra Diavolo in front of the noble guest, and unexpectedly, the Marquis joins in – he knows the legend well. This sing-along is interrupted by the appearance of some begging monks asking for lodging for the night. When they are alone, all three of them turn out to be bandits in disguise: the Marquis is none other than the dreaded bandit, Fra Diavolo, whereas the begging monks are Giacomo and Beppe, members of his gang.

The "Marquis" and the Lady carry on with their love affair, and at the climax of their tête-à-tête, he takes the Lady's valuable necklace as a memento. Suddenly, the jealous husband appears, but before the scandal breaks, Lorenzo and his soldiers arrive. They have successfully captured many members of Fra Diavolo's gang, they even managed to retrieve the jewels of the Lord and his wife. True to his word, the Lord pays the reward to Lorenzo, and thus he becomes suitable to marry Zerline.

Act Two

Evening. The Lord and his wife are about to go to sleep. The remainder of the bandits' gang devise a plan to rob the wealthy couple again. In their haste, they end up in Zerline's room, and while hiding, they listen to and see the girl preparing for bed. The unexpected return of the soldiers thwart their plans. Moreover, the "Marquis", who has been discovered in Zerline's room, has no choice but to pretend he is on a secret midnight rendezvous. Taking advantage of the Lord and Lorenzo's jealousy, he flees.

Act Three

A raised amount of reward is announced for the capture of Fra Diavolo. The bandits want to take revenge for the loss they suffered during the raid and plan their next robbery. On the morning of a celebration taking at the local Chapel of Fidelity, the innkeeper returns from the town and must face the consequences of the night before: Lorenzo wishes to marry Zerline no more. The soldiers set out in pursuit of the bandits again. An innocent song reveals the truth: it wasn't only the "Marquis" hiding in Zerline's room last night. A letter found in the pocket of the disguised gang members reveals Fra Diavolo's plans. Officers of the law take their places and lie in waiting for the gang leader to make his next move. Fra Diavolo is captured surrounded by the villagers and the guests – when events take an unexpected turn...

Michel Parouty: About *Fra Diavolo*

1830. The start of a new decade. At that stage, no-one could have imagined how decisive it was to be for the artistic and political future of France. For it was the year of revolutions, starting with the one that led to the July Monarchy. In the theatre, it was an outlaw who made a stir: the premiere of Victor Hugo's *Hernani* and the famous "battle" which followed was front-page news and the commentators had a field day. Delacroix and his *Barque de Dante* were arousing passions among the art-lovers. And what was it that was applauded in concert on 5 December by a group of musicians calling itself unequivocally "Young France"? The *Symphonie fantastique* by Hector Berlioz, the only French composer who could indisputably claim the epithet "romantic". At the helm was François-Antoine Habeneck, who in 1828 had conducted the first performance of Daniel-François-Esprit Auber's (1782-1871) *La Muette de Portici*, at the [Paris] Opéra. A new piece by Auber was announced for the Opéra-Comique: *Fra Diavolo* [...]. Success was prompt: more than 875 performances up to the end of the century.

When *Fra Diavolo* came out, Auber was far from being an unknown. [...] At the Theatre Feydeau in 1813, *Le Séjour militaire* marked his real public debut. However, he had to wait until *Leicester ou le chateau de Kenilworth* in 1823 and *Le Maçon* two years later for general recognition to arrive. And that was nothing in comparison with the triumph accorded in 1828 to *La Muette de Portici*, one of the pillars of the premier French operatic stage up to the end of the 19th century, and a major milestone in the history of musical theatre, since it paved the way for Rossini, Halévy and Meyerbeer. But very soon, leaving behind large-scale spectacle and excessive shows of sentiment, Auber returned to his favourite genre, opéra-comique, whose conventions he had helped to fix, and which he was to grace until his death in 1871. [...] In 1829 he brought out *La Fiancée* and a year later *Fra Diavolo*, the eighth production of his collaboration with Eugène Scribe, which eventually amounted to 38 titles – a record!

The real *Fra Diavolo*, Michele Pezza, was less the big-hearted bandit, rather more the implacable enemy of the Neapolitan armies [...]. For services rendered to Ferdinand of Bourbon, he was made duke, but then, captured by the forces of Colonel (and General-to-be) Hugo – father of Victor! – he was hanged without further ado. Did Scribe and Auber have him in mind? Definitely, but only just. For in their company one leaves behind bloodthirsty

tragedy and historical drama to enter a world of pure comedy. The aim of Scribe's *Brother Diavolo*, who is anything but a guerilla, is simply to entertain. The scenario, when you sum it up, is not very original, and uses well-tried theatrical mechanisms: cross-dressing, mistaken identity, misunderstandings, misleading appearances. But Scribe is skilful, and knows his craft perfectly. He knows how to spin out his effects, keep his public in suspense, and interweave several plots at the same time, later unravelling them with an equal appearance of ease. The nub of the action is the capture of the bandit, and the question of his identity. Around this basic story-line two parallel intrigues are entwined: the love-affair of Zerline, daughter of the innkeeper at Terracina, and Lorenzo, a penniless young carabineer, who would be well set up if he could claim the reward for the arrest of *Fra Diavolo*; and the tribulations of a couple of English tourists, whose money and jewels the gang have their eye on. The Salle Favart¹ was a family theatre, so morality had to be upheld, but still, the audience must have fervently hoped that the beloved brigand would escape the trap into which he had just slipped at curtain-down.

It was a colossal success. And very soon came the adaptations, the most famous of which delighted audiences in Germany and Italy for many years – they were still playing *Fra Diavolo* in those two countries when it had already been forgotten in France. And Auber was not averse to modifying his work several times over. He even borrowed things from some of his other works: thus, *Le Secret*, which had hardly been a success in 1832, furnished him with Zerline's cavatina; rather paradoxically, it became the rôle's hit number.

A fresh look needs to be taken at the score, to put paid to the commonly purveyed ideas that Auber's orchestration is banal, whereas actually his instrumentation is carefully worked out, and that his melodic invention is extremely short-breathed, when in fact he has such an ear for a motif – the catchy sort that has the spectator singing it as he leaves the theatre – and for rhythm. One might also investigate what influence Rossini's genius might have had on him. But fashion, which doesn't spare a glance for opéra-comique at a time when so many young performers might cut their teeth on this repertoire, has decided otherwise. [...]²

¹ The Théâtre de l'Opéra-Comique in Paris.

² Michel Parouty, © 1984 the copyright in this sound recording is owned by EMI Music France.

Handsome and charming – but is he loveable?

In conversation with director Miklós Szinetár

You have staged *Fra Diavolo* a couple of times. What makes this work so attractive to work on?

It is a dynamic and, spectacular opera I have always preferred. It is by no chance that I am doing it for the fifth time in my career of 70 years: first, as part of the Opera on Wheels initiative, later at the Erkel Theatre, which was followed by productions in Genoa and at the College of Theatre Arts in Budapest. This new production is my fifth staging of *Fra Diavolo*, at the Eiffel Art Studios with excellent singers of the Hungarian State Opera, but some of my students from the Music Academy also take part, which is always a pleasure.

It is important to note that there are different versions of the work. Theatrical practice knows three different endings, I have also staged it with three different endings. The other significant factor is that it is a comic opera that demands making use of many humorous moments, although there are also some more serious situations in it. What to emphasize depends on the interpretation and the time it is performed at, but there is always something relevant that can be highlighted – and it doesn't necessarily mean modern costumes. My new version takes place at a not too distant, imaginary past, even though there is a frame story that places the action in our time.

The music of *Fra Diavolo* is melodic and pleasant, many even regard it as an operetta. Yet it is certainly more serious than that as it becomes evident from the difficult vocal parts. Not many know it, but there was a Hollywood production based on the opera in 1933 that used music from the work. It also took its comic nature so seriously that the two bandits were performed by none others than the famous duo Laurel and Hardy.

What is the reason behind presenting this French opera in Hungarian?

I am an advocate of performing operas in Hungarian, especially if they include spoken parts as well, so that the audience can relate to the work more easily. In serious bel canto operas, the text is less significant. Therefore, they are better to be sung in their original language. In the case of a dramatic work, however, like with *Carmen*,

real drama can unfold in the language of the audience. Not many understand French, and singers might find the pronunciation difficult. I am certain that *Fra Diavolo* will be more successful here in Hungarian.

The genre of French opéra comique is characteristic of its spoken dialogues. There have been some alterations in the new production.

Indeed, there is prose in the original work just like in Singspiels such as *Die Zauberflöte*. As *Fra Diavolo* is a romantic comic opera, we enjoy more freedom while staging it, and there is no harm sacrificing certain parts of the original work in order to achieve an entertaining theatrical experience. In my opinion, even the masterpieces can be classified further: in some theatres, the audience is treated as partner. In others, since the 19th century mainly, the audience is present only to see the events on stage. It is not possible to involve the audience in a performance of *La bohème* or a play by Chekhov. *Fra Diavolo* or Shakespeare can, or rather require maintaining a constant relationship with the audience. The characters reveal themselves to the audience as well.

Who is the marquis in the opera?

Fra Diavolo is a kind of Don Giovanni story, but as it happens, this version is a comic one. The title role is Fra Diavolo himself, although pretending to be a marquis and acts accordingly, he is a handsome, charming, and brilliant rascal. He is talented, always ready to seduce women, and he is quite successful at it. What fate has for him in store, namely, whether he is captured, or he can escape, is a matter of interpretation. His destiny in my version will only be revealed at the end of the performance.

Although it is a comic opera, the question arises – as it does in the case of Don Giovanni – whether it has a happy ending.

We respect and admire this marquis. Whether we love him is a different matter. Thus, the ending is open to debate, and ultimately, the audience should be the judge of that.

Neil Cole Arvin: Eugène Scribe and the French Theatre

[...] While there is nothing unusually entertaining in *Fra Diavolo*, yet the scene where Zerline, the innkeeper's daughter, is preparing to go to bed, singing happily meanwhile, not knowing that there are two robbers concealed in the room, is most original, and the amusing stupidity of the Englishman and his wife furnishes much gayety. *Fra Diavolo* is not, as in history, a cruel, ferocious brigand, but an honest robber and gentlemanly rascal, with good drawing-room manners. [...]

What was it that won for Scribe the first place among the librettists of his time? Certainly not his talent as a poet. [...] No, Scribe was not a poet, at least in this sense, and his association with Auber had nothing in common with that which was the glory of Quinault and Lulli³. Poetry in an opera libretto is superfluous. Quinault was a real poet, indeed, but it was not for that reason that he rendered Lulli such inestimable services; it was because he knew thoroughly his business as a librettist. One can be worse than mediocre as a writer and still succeed in this difficult genre, if one has other qualities which it is rare to find united in one man and which Scribe possessed to the highest degree. The first of all is to be able to imagine musical situations; by that is not meant necessarily dramatic situations, what Sarcey⁴ called *les scènes à faire*, but situations that poetry is insufficient to render, that music alone is capable of expressing. Situations of this kind abound in Scribe's libretti, and it is partly for that reason that some of them are masterpieces.⁵

³ Philippe Quinault (1635-1688) wrote libretti for several operas by composer Jean-Baptiste de Lully (1632-1687).

⁴ Francisque Sarcey (1827-1899) was a French journalist and dramatic critic.

⁵ Neil Cole Arvin, *Eugène Scribe and the French Theatre, 1815 - 1860*, Oxford University Press, London 1924.

Fra Diavolo in Hungary

The Hungarian premiere of the comic opera *Fra Diavolo ou l'Hôtellerie de Terracine* took place at the National Theatre on 13 September 1838, and it went on to be performed 39 times. The Hungarian Royal Opera (today: Hungarian State Opera) premiered it first in 1909. The 1959 production directed by Miklós Szinetár was reviewed by a critic of the periodical *Muzsika (Music)*: “[...] The young and talented guest director, Miklós Szinetár, was threatened by several challenges. Fortunately, he got around them. He took the traditions into consideration, as well as the practices that served musical expression without any improvements. At the same time, he made bold expansions to fill the empty spaces with unparalleled skill. Instead of a lavish production, he used a more desirable method of subtle presentation. He turned the artists into proper actors, without forcing them into situations that would endanger phonation.”

Beerri Benjámin, Kiss Diána Ivett, Fenyvesi Gabriella Rea, Szeleczi Artúr

Eugène Scribe: Fra Diavolo

Excerpt from the libretto

Marquis: If a banker comes this way –
out with all your treasure and money!
If a nobleman comes,
he won't keep his funds.
As for the merchant –
out with all your winnings at market!
Your money, too, and be quick!
If a beggar monk crosses my path:
'I'm hungry and thirsty.'
Take that! There's money, bread, and wine.
Go on your way in peace.
The sweet little girl who embraces my knees in fright:
'Oh, kind robber, don't hurt me, please
Oh, kind robber, mercy, please!
I have no gold or money!
Oh, kind robber, mercy, please!'
My heart quails before such troubles.
Have no fear, my little dear!
My heart shudders from so much trouble.
Come on, come on, my dear little one!
I win women's hearts, if I must,
but I don't rob the virtue of orphan girls!

I'll live proudly to my dying day.
I wouldn't trade with anyone, anywhere,
because the bandit's life is grand.
Just get it into your head
that human life is just a speck of dust.
Fate turns, however you look at it.
Today good fortune smiles on you,
but tomorrow you're already gone.
We all look death in the eye.
No one knows how long we're alive.
Do not scorn love or pleasure.
Have fun and be of good cheer!
[...]
I rule at the head of a daring troop.
I hold towns and villages ransom.
Time flies, life goes, be of good cheer!
Today good fortune, tomorrow a bullet.
Life goes, time flies, the clock runs out.
Time does not wait for you.
It expires, so be of good cheer!
Have fun and be of good cheer!

*Chamber version by Miklós Szinetár based on texts by Pál Szentgyörgyi
English translation by Patrick Mullaney*

Felelős kiadó *Responsible publisher:* **Dr. Ókovács Szilveszter,**
a Magyar Állami Operaház főigazgatója *General Director of the Hungarian State Opera*
A műsorfüzetet szerkesztette *The programme was edited by* **Mátrai Diána Eszter**
Fordítás *Translation:* **Jávorszky György**
Fotók *Photos:* **Berecz Valter, Nagy Attila**
Képszerkesztő *Photo editor:* **Iványi Jozefa**
Megjelent 2024-ben *Published in 2024*

Beerí Benjámín

STRATÉGIAI PARTNEREK
STRATEGIC PARTNERS

ARANY FOKOZATÚ TÁMOGATÓK
GOLD LEVEL SPONSORS

